

Interview met een HNL-docent

Kijk op leerlingen en leren

Groep: T. Sluyter
Nummers: 1018808
Jaar / Klas: 1e jaar "Docent Wiskunde", deeltijd
Datum: 24 december, 2007

Samenvatting

“De Kampanje” is een nieuwe school, gestoeld op recente tradities. Waar de meeste scholen werken volgens methoden die we al meer dan een eeuw kennen, werkt “De Kampanje” op een manier die pas veertig jaren jong is. Hun ideeën met betrekking tot het onderwijs zijn op zijn minst vooruitstrevend te noemen.

Dit document is onderdeel van mijn dossier voor het eerstejaars vak “Kijk op leerlingen en leren”. De overige documenten uit dit dossier zijn beschikbaar op mijn Sharepoint site:

<https://www.sharepoint.hu.nl/personal/1018808>

Versie geschiedenis

Rev.	Datum	Door	Aanpassingen
01	11/12/2007	T. Sluyter	Eerste versie
01	Nvt	Nvt	Review
02			
02			Review

Inhoudsopgave

<u>SAMENVATTING</u>	2
<u>INLEIDING</u>	4
De opdracht	4
Punten die niet worden besproken	4
<u>DE KAMPANJE</u>	5
Korte geschiedenis	5
Organisatievorm	5
Onderwijsvisie	7
De onderwijspraktijk	8
<u>AFBEELDINGEN EN FIGUREN</u>	10
<u>BRONNEN</u>	10
<u>APPENDIX A: LIJST MET VRAGEN</u>	11
<u>APPENDIX B: ORGANISATIEBOOM VAN "DE KAMPANJE"</u>	13

Inleiding

De opdracht

Het eerstejaars vak "Kijk op leerlingen en leren" is uitgesplitst in een aantal thema's en deelopdrachten. Naast een tentamen en een aantal individuele verslagen, wordt er ook van de studenten verwacht dat zij in een groep onderzoek plegen.

Ditmaal doen de studenten onderzoek naar het zogenaamde "Nieuwe Leren". Deze term is de afgelopen vijf jaar steeds vaker te horen binnen het onderwijs, ook al is zij niet zonder controversie.

De studenten proberen voor zichzelf vast te stellen wat het "Nieuwe Leren" behelst en wat het met zich mee brengt. Aanvankelijk vormen zij zich een beeld, door middel van individueel onderzoek. Daarnaast wordt er van elk groepslid verwacht dat zij deelnemen aan een forum discussie over het "Nieuwe Leren".

"In [fase 1] gaat elke groepslid zich door middel van zoeken op internet en eventueel interviews in de praktijk verdiepen in één van de mogelijke deelonderwerpen. Op deze manier wordt iedereen expert in het (deel)onderwerp."

Bron: Hand-outs bij "Kijk op leerlingen en leren"

Elk groepslid kiest een school uit en bezoekt die voor een interview of een korte tour. Hij/zij maakt daar een verslag van, zodat de hele groep profijt heeft van dit bezoek.

Punten die niet worden besproken

Mijn gesprek op "De Kampanje" vond ik boven alles zeer leerzaam. In dat korte uur heb ik een groot aantal dingen geleerd over de werking van een "democratische school".

Helaas bleek het noodzakelijk dat ik één onderwerp uit ons gesprek niet verwerk in mijn verslag: het leerlingvolgsysteem. Men vreest dat een discussie over dit onderwerp een gevaar kan vormen voor de school, die zich nog in een vormende fase bevindt.

De Kampanje

Korte geschiedenis

"De Kampanje" is een zeer jonge school, die op het moment van schrijven nog geen jaar bestaat. De oprichters hebben zich omstreeks oktober 2006 afgesplitst van de "De Ruimte", te Soest. Door strubbelingen met politiek en binnen de staff, heeft men er voor gekozen de eigen weg te gaan.

De school richt zich op kinderen tussen de 4 en 18 jaren oud.

Figuur 1: Het gebouw van "De Kampanje"

Na drie maanden hard werken is men er in geslaagd om "De Kampanje" in februari van 2007 te openen voor haar leerlingen. Dit heeft enig kunst en vliegwerk vereist, waarbij zelfs een diepgaand onderzoek naar het verenigingsrecht niet uitbleef. "De Kampanje" heeft er namelijk voor gekozen om de vereniging als rechtsvorm te hanteren. Op die manier is het voor hen mogelijk geweest om het democratische karakter van de school te behouden. Binnen een vereniging is het namelijk ook voor minderjarigen mogelijk om een volwaardige stem uit te brengen.

"De Kampanje" heeft op het moment nog maar een klein aantal staffleden en leerlingen. Zij hopen de komende jaren verder uit te kunnen breiden. Op het moment betrekken zij drie zalen in het pand van het "OLV ter Eem", te Amersfoort.

Organisatievorm

"De Kampanje" is, net als andere scholen gebaseerd op de Sudbury Valley School, gebouwd op complete democratie. Iedereen die betrokken is bij de school heeft inspraak op beslissingen met betrekking tot de school. Om al deze partijen te organiseren en te zorgen voor een goede gang van zaken werkt men volgens een organisatie model dat veel weg heeft van een bedrijf. Ik heb gepoogd deze boom te schetsen; het resultaat is te vinden in appendix B¹.

¹ Deze tekening is gebaseerd op mijn gesprek bij "De Kampanje". Ik heb haar niet gekopieerd van een "officiële bron", dus het kan zijn dat ik haar niet volledig correct heb getekend.

De "school meeting" is in principe het regulerende orgaan van de school. Eens per week komen studenten en staff samen, om te besluiten over de dagelijkse zaken en over veranderingen die mogelijk nodig zijn. Daarbij is het heel erg belangrijk om te weten dat A) de besluiten van de school meeting niet aan toetsing onderhevig en B) dat de kinderen volledig stemrecht hebben.

Het is dus heel goed mogelijk dat de school meeting ooit een zeer ingrijpend besluit neemt, wat dan ook door moet worden gevoerd. Men werkt hierbij uit de visie dat voorwaardelijke verantwoordelijkheid niet werkt. Pas als iemand volledig verantwoordelijk is voor zijn keuze, komt hij tot zijn recht.

De "judicial council" (raad voor rechtspraak) zorgt voor de orde en veiligheid binnen de school. Het staat iedereen op school vrij om een ander voor de JC te dagen, wanneer hij vindt dat zich onrecht is aangedaan. De JC beraadslaagt zich over de misdaad en spreekt een straf uit voor de overtreder. Met behulp van het JC wordt gezorgd voor een veilige leeromgeving, waarin iedereen zich aan de (samen opgestelde) regels houdt.

De algemene leden vergadering wordt gebruikt voor schoolbrede besluitvorming met betrekking tot financiën en beleid. Naast de leerlingen en staff-leden, hebben ook de ouders van de kinderen zitting in deze vergadering.

Naast de drie bovengenoemde vergaderingen, kent de school ook een aantal kleinere rollen met verantwoordelijkheden.

- De gezelschappen zijn groepen leerlingen met gemeenschappelijke interesses. Zij zijn verantwoordelijk voor de objecten binnen de school die binnen hun interesse vallen. Denk bijvoorbeeld aan de gezelschappen voor computers, voor de bibliotheek en voor de koffiehoek.
- De comités krijgen taken gedelegeerd vanuit de school meeting. Zo zijn er comités voor de diploma's voor het aannemen van staff en voor de theses die afstuderende leerlingen maken.
- De coördinatoren hebben administratieve en regulerende taken binnen de school. Zo zijn er coördinatoren voor overheidscontacten, voor verkiezingen en voor de documentatie/registratie.

De slogan van "De Kampanje" zegt dat de school zich richt op persoonlijk ondernemerschap. Dit komt tot uiting in alle dagelijkse processen van de school. Willen de leerlingen iets nieuws organiseren, dan zullen zij daar een plan voor moeten schrijven. Hier op volgt de gang naar de school meeting, waarbij de leerlingen (als ze slim zijn) eerst gaan lobbyen voor ondersteuning van hun ideeën. Zo heeft het bijvoorbeeld drie dagen geduurd voordat men het inrichten van de koffiehoek compleet rond had. Dit had niet alleen betrekking tot de materialen, maar ook tot de verschillende verantwoordelijkheden en veiligheidseisen. De leerlingen worden zo een projectmatige manier van werken aangeleerd.

Onderwijsvisie

De werkwijzen van "De Kampanje" zijn gestoeld op een aantal uitgangspunten. Een aantal van deze punten luiden als volgt.

- In onderwijsland is men de mogelijkheid verloren om kritisch te kijken naar het onderwijs als geheel. Het basis en voortgezet onderwijs is vast gesleten in oude gewoontes, zonder zich daarbij af te vragen waarom deze gewoontes zijn ontstaan.
- Van de leerlingen wordt verwacht dat zij de volle verantwoordelijkheid dragen voor hun acties. Naast het feit dat dit een heel gezonde instelling is, is men er ook van overtuigd dat dit de kinderen veelzijdiger maakt. Men redeneert dat iemand die zich bewust is van zijn keuzemogelijkheden, ook in staat zal zijn om zijn doelen op meerdere manieren te bereiken.

Het democratisch onderwijs onderscheid zich van het "Iederwijs" door de bindendheid van de eigen verantwoordelijkheid. Bij Iederwijs is het een en ander nog vrijblijvend, maar bij de Sudbury methode kan de leerling niet onder zijn verantwoordelijkheid uit.

- Een oordeel vellen is puur subjectief. Het is niet mogelijk om een goed oordeel voor, of over een ander te vellen. Daarom legt "De Kampanje" niet vast welke leerstof een student gaat volgen. De leerling moet zelf vast stellen wat hij belangrijk vindt. School en staat moeten zich buiten de leerstof keuze houden.

Kijk bijvoorbeeld eens naar het kanon van de Nederlandse geschiedenis. Daar is maanden lang over gesteggeld, zonder dat iedereen het eens kon worden over welke onderwerpen nu werkelijk belangrijk zijn. Eigenlijk is elk onderdeel van de leerstof wel belangrijk. Dus wie zijn wij om de keuze voor de leerling te maken?

- Op basis van hun geloof in onderlinge gelijkheid en het strikt individuele oordeel, is besloten om de school een volledig democratische aangelegenheid te maken. De leerlingen hebben inspraak op alle aspecten van de school.

Al met al verwacht men dat de democratische onderwijsaanpak andere resultaten heeft dan traditionele methodes. Men verwacht:

- *Zelfvertrouwen*
- *Verantwoordelijk handelen*
- *Passie*
- *Creativiteit*
- *Effectief samenwerken*
- *Persoonlijk ondernemerschap*

Bron: De Kampanje, "Visiedocument", 2007

De onderwijspraktijk

Eén van de eerste dingen die een traditionele docent zich af zal vragen is hoe de leerlingen komen tot een volwaardig pakket aan leerstof. Immers, hoe zouden de leerlingen weten wat er allemaal mogelijk is, wanneer ze niet aan de hand worden geleid?

Het democratische onderwijs gaat hierbij uit van een doorgetrokken vorm van het sociale leren dat we ook al zagen bij het constructivisme. "De Kampanje" gaat er van uit dat haar leerlingen kijken naar hun omgeving en zo dingen oppikken die zij ook willen leren. Zo zal een kind dat nog niet kan rekenen mensen uit zijn omgeving bezig zien met cijfers, waardoor hij dat ook wil gaan leren.

Op die manier zal het echter voor komen dat elke leerling de stof tot een verschillende graad beheerst. Niet iedereen wil immers verder door blijven leren. Binnen het democratisch onderwijs wordt die limitatie geaccepteerd, onder de veronderstelling dat de leerling de bespaarde tijd op een andere manier nuttig zal besteden.

Voor dat doel gaan de leerlingen leer-contracten aan met de school. Dit zijn doorgaans mondelinge toezeggingen dat zij een bepaald onderwerp van begin tot eind zullen bestuderen en leren. In de periode van dit "contract" zal de staff de leerling zo goed mogelijk helpen om te voldoen aan zijn doelen. Gooit de leerling er echter met zijn pet naar, dan zal de staff de leerling zijn eigen gang laten gaan. De leerling moet immers zijn eigen verantwoordelijkheid (willen) nemen.

De leerlingen zijn tussen 09:00 en 17:00 welkom in de school en zijn niet gebonden aan een verplicht aantal uren die zij daar moeten door brengen. Vanzelfsprekend hoopt men dat de leerlingen voldoende inzet zullen tonen in hun werk en dat zij er daarom zelf voor kiezen om voldoende tijd aan studie te besteden.

Bij het onderwijs spelen de staff-leden alleen een begeleidende rol. Zij sturen het leren van het kind niet en helpen alleen wanneer het kind dat nodig heeft. Hun acties worden gestuurd door vrije wil of door verzoeken van leerlingen. Zij komen echter niet in actie wanneer zij verwachten dat een leerling er iets van kan leren.

Wanneer de leerlingen iets willen leren dat niet binnen het kennis- of ervaringsgebied van de staff-leden valt, dan wordt er externe kennis aangetrokken. Ondanks het feit dat de school op het moment krap bij kas zit, zullen zij gastdocenten inhuren wanneer dat nodig is. Daar naast is het natuurlijk ook mogelijk voor een leerling om aan zelfstudie te doen. Men zal dan de nodige boeken opvragen, om zo aan de eisen van het kind te kunnen voldoen.

Tijdens de schooldag werken de leerlingen in de gemeenschappelijke ruimtes van de school. Er zijn geen aparte lokalen, met uitzondering voor een geluidsdichte ruimte om met muziek te oefenen. De leerlingen zijn vrij om te kiezen waar zij hun werk doen, of dat nu aan een bureau of op de bank gebeurt. Deze manier van werken komt niet alleen de sociale vaardigheden van het kind ten goede, maar helpt ook bij het sociale leren.

Om de leerlingen geen haar breed in de weg te leggen wordt hun voortgang niet getoetst met behulp van proefwerken. De leerling kan er zelf voor kiezen om zich te laten toetsen, maar de school zal zelf geen toetsen opleggen. Deze regel geldt ook voor de landelijke CITO toetsen: leerlingen mogen er zelf voor kiezen deze toets af te leggen, maar de school zal ze er niet toe verplichten.

Aan het einde van hun tijd bij "De Kampanje" kunnen de leerlingen er voor kiezen een thesis te schrijven. Dit kan worden beschouwd als hun afstudeerscriptie. In dit document vertelt de leerling wat hij heeft geleerd tijdens zijn jeugd en waarom hij nu als volwassene de maatschappij in kan. Tijdens het schrijven van zijn thesis krijgt de leerling steun van het thesiscomité, waarna een beoordeling volgt door het diplomacomité.

Als de leerling dat wil, dan kan hij er voor kiezen om staatsexamen te doen aan het einde van zijn schoolgang. Op die manier kan hij deelnemen aan vervolgopleidingen die eisen stellen aan vakkenpakketten en/of cijferlijsten. Er zijn daarentegen ook vervolgopleidingen die werken met interviews of toelatingsexamens, waardoor een eindexamen niet persé nodig is.

Afbeeldingen en figuren

Figuur 1: Het gebouw van "De Kampanje"	5
Figuur 2: Organisatieboom "De Kampanje"	13

Bronnen

Hogeschool Utrecht, Hand-outs bij "Kijk op leerlingen en leren", 2007

De Kampanje, <http://www.dekampanje.org>, 2007

De Kampanje, "Visiedocument", 2007

Voices from the new American schoolhouse, 2007

<http://newamericanschoolhouse.com>

Sudbury Valley School, <http://www.sudval.org>, 2007

Appendix A: Lijst met vragen

Voorafgaand aan mijn gesprek heb ik een aantal vragen opgesteld. Deze vragen kwamen bij mij op tijdens mijn onderzoek naar "De Kampanje" en naar democratische scholen *an sich*.

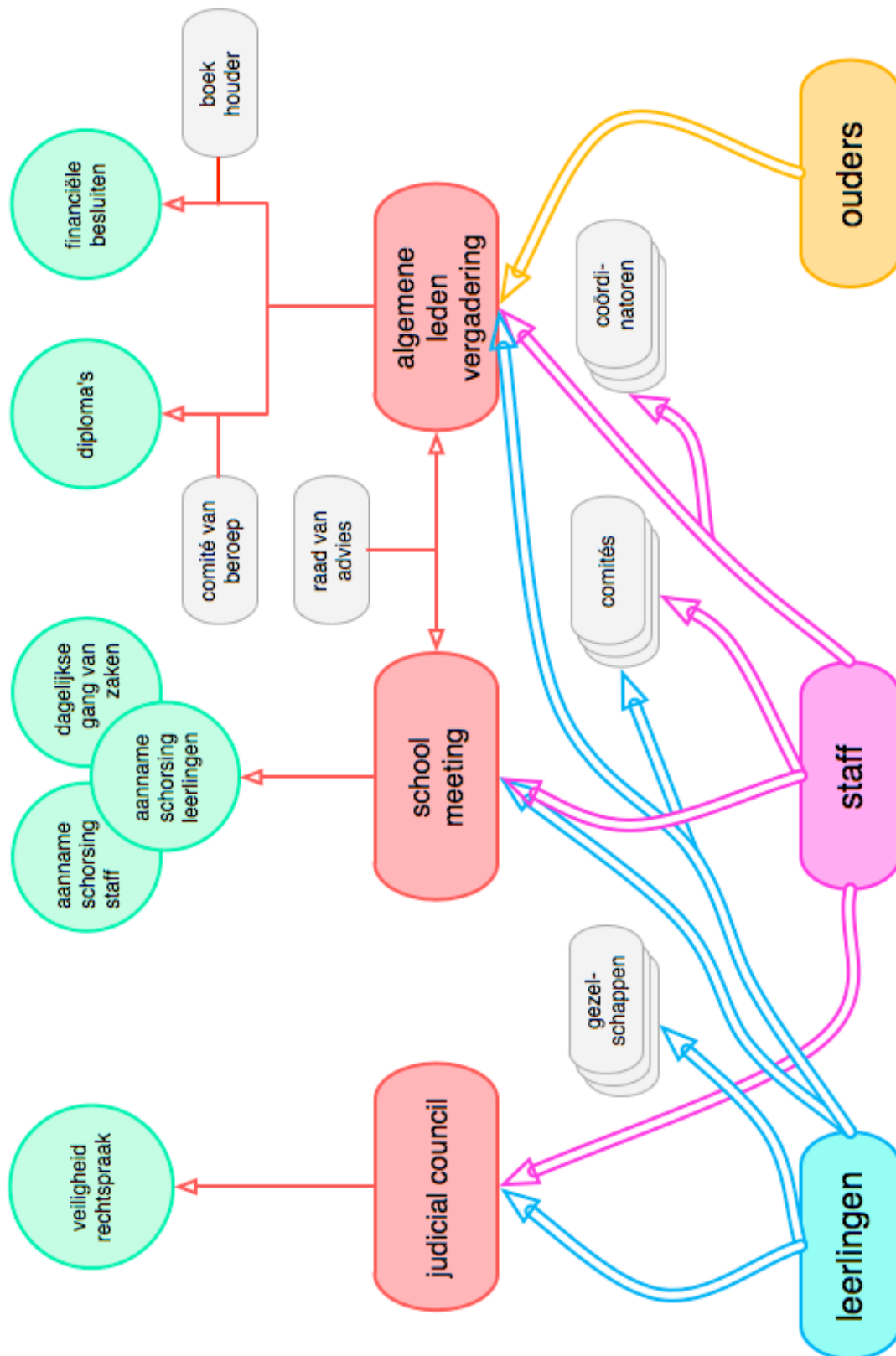
Zoals ik al aangaf in de inleiding, heb ik niet alle vragen gebruikt tijdens het gesprek. Bij elke vraag staat hier onder aangegeven of zij al dan niet is ingezet met behulp van een vinkje, of een kruisje.

- ✓ Jullie website zegt: "*Studenten ... bewegen zich vrij in de school en verenigen zich naar interesse.*" Hoe werkt dat precies? Hoe weten ze wat de anderen interessant vinden? Hoe komen ze tot elkaar?
- ✓ Hoe weten de leerlingen überhaupt wat ze kunnen leren? Er wordt verwacht dat leerlingen zelf aankaarten wat ze willen leren, maar hoe weten ze wat de mogelijkheden zijn?
- ✓ Bij het kijken van films over "Fairhaven"² blijkt dat de grotere scholen wel klassikaal lesgeven in bepaalde onderwerpen. Men ziet dan kleine groepjes van leerlinge die intekenen om mee te doen aan een bepaalde les. Hoe gaat dat bij jullie?
- ✓ Hoe garandeert de school dat haar staff-leden voldoende kennis aan boord hebben? Niet iedereen die algebra spreekt, spreekt ook Frans, of is bedreven in Aardrijkskunde.
- ✓ Bij "Fairhaven" bestaat het afstuderen uit het schrijven van een thesis, gevolgd door een presentatie/verdediging. De leerlingen moeten een overtuigend verhaal brengen dat vertelt waarom zij geschikt zijn om als verantwoordelijke volwassene de wereld in te gaan. Hoe gaat dat bij jullie?
- ✓ Hoe komt men tot de inhoud van een "leercontract"? Stelt de school onderwerpen voor? Bepaalt het kind alles?
- ✓ Hoe sluit het één en ander aan op de kerndoelen van de staat? Jullie website vertelt dat "*toetsen [niet worden] opgedrongen*", maar toch verwacht de staat een meetbaar resultaat.
- ✓ Hoe zit het met de staat die elk jaar schoolgemiddelden verwacht?
- ✓ Hoe verloopt het laterale overstappen, van en naar "De kampanje"?
- ✓ Hoe is de aansluiting op MBO/HBO/WO? Hoe moet het met vervolgopleidingen die cijferlijsten of vakkenpakketten verwachten?
- ✓ Wat voor startkwalificatie hebben de afgestudeerden? De rest van Nederland werkt namelijk met de VMBO/HAVO/VWO gradaties.

² Eén van de Amerikaanse, democratische scholen. Zie <http://www.fairhavenschool.com>

- ✓ Zijn er leerlingen van "De Kampanje" ooit doorgegaan naar een docentenopleiding? Hoe is het hun vergaan?
- ✓ Jullie lijken volledig te vertrouwen op de bovenste laag van de behoeften-piramide van Maslow: "de wens tot zelfontplooiing". Hoe verzekeren jullie dat het met de onderliggende lagen (lichamelijk, veiligheid, sociaal, waardering) ook goed zit?
- ✓ Hoe wordt de identiteit van de school gewaarborgd in de democratische sfeer? Wat gebeurt er als een meerderheid leerlingen opstaat die genoeg stemmen verzameld voor een volledig afwijkend plan?
- ✓ Wist u dat uw visiedocument onbedoeld nog een stukje van het opmaakproces bevat? Zie de "inhoudsopgave". Bovenaan staat "Lorem ipsum".
- ✗ In het visiedocument staat "*Het succes van de school laat zich aflezen in een verwachting van eigenschappen die studenten ontwikkelen*". Maar moet dat niet iets zijn als: "Het succes van de school laat zich aflezen in de eigenschappen die studenten hebben ontwikkeld"? Het eerste gaat uit van de verwachtingen van het leerproces, de tweede van de uitkomsten van het leerproces.
- ✗ In het visiedocument staat "*Deze school kiest ervoor studenten zoveel mogelijk ruimte te geven om te ontdekken wat ze willen ondernemen en om de middelen en informatie die ze daartoe nodig hebben zelf te selecteren en te verwerken.*" Eén van de veel gehoorde tegenargumenten (tegen HNL en Democratisch onderwijs) is echter dat kinderen vaak nog niet weten wat ze willen doen. Laat staan dat ze weten wat ze over tien jaar willen doen. Velen zouden redeneren dat een gemeenschappelijke kennisbasis een beter vertrekpunt is.
- ✗ Hoe zit het met leerplicht en jullie school? Onlangs zijn er namelijk een aantal Iederwijs scholen in de problemen geraakt.
- ✗ Alle succesverhalen op de site komen van andere Sudbury scholen. Is het niet interessanter om ook jullie eigen ervaringen te beschrijven?
- ✗ Hoe gaan jullie om met alle kritiek van buiten? Er zullen vast veel mensen zijn die zich niet kunnen vinden in jullie aanpak. Hoe gaan jullie leerlingen daar mee om?

Appendix B: Organisatieboom van “De Kampanje”

Figuur 2: Organisatieboom "De Kampanje"